

اندیشه کلمه بزرگترین

مجموعه مقالات - ۷ مهر ماه ۱۳۹۵

انتفاضة القدس

۱ تشرین الأول / اکتوبر 2015

فلسطين؛

۳۶۵ روز پس از

انتفاضه سوم

مجموعه مقالات

فلسطین؛ ۳۶۵ روز پس از انتفاضه سوم

نویسنده: محمد محسن فائضی

کاری از اندیشکده راهبردی تبیین

وبسایت اندیشکده: www.Tabyincenter.ir

نشانی:

تهران، خیابان پاسداران، چهارراه فرمانیه، **خیابان شهید آیت الله نمر** (بوستان سابق)، خیابان نسترن، پلاک ۳۲

کد پستی: ۱۵۸۵۶۸۶۷۱۱

تلفن: ۲۶۱۵۳۳۲۹

نمبر: ۲۶۱۵۳۳۲۹

فهرست

مقدمه / ۲

۱. روند یک ساله انتفاضه / ۴

۲. انتفاضه و پیامدها / ۶

نتیجه گیری / ۹

مقدمه

از ۱۰ مهر سال گذشته پس از انجام عملیات شهادت طلبانه از سوی مه‌ند حلبی نوجوان فلسطینی در قدس، معادلات فلسطین دچار تغییراتی شد. تغییراتی که ابتدا یک خیزش یا خشم نفرت نامیده می‌شد اما با گذشت زمان از مخالفت «انتفاضه» نامیدن این تحولات کاسته شد. با گذشت یک سال از انتفاضه فلسطینیان، حدود ۲۵۰ فلسطینی به شهادت رسیده‌اند و در مقابل ۴۰ صهیونیست نیز به هلاکت رسیده‌اند. یعنی بر اساس آمار موجود بین کشته‌های دو طرف نسبت ۶ به ۱ برقرار است. این نسبت در انتفاضه نخست ۴ به ۱ و در انتفاضه دوم نیز ۶ به ۱ بوده است.^۱

یکی از استدلال‌های مخالفین انتفاضه نامیدن تحولات اخیر، مقایسه جمعیت درگیر با انتفاضه در مقابل دو انتفاضه پیشین فلسطین است. پروف‌سور بو‌عاز گانور کارشناس صهیونیستی کانون «هرتزلیا» پژوهشی تحلیلی را در مورد اوضاع کنونی تحت عنوان «کارنامه انتفاضه افراد» تهیه کرده است. وی ضمن انتفاضه نامیدن تحولات می‌گوید: «اسرائیل هم‌اکنون با موجی از عملیات‌های خطرناک مقاومتی مواجه است که کاملاً با انتفاضه‌های گذشته تفاوت دارد، زیرا در انتفاضه کنونی فلسطینیان از سلاح‌های سرد و خودرو و اخیراً نیز از سلاح‌های گرم (عملیات تیراندازی) استفاده می‌کنند، کما اینکه شمار شرکت‌کنندگان در انتفاضه کنونی در مقایسه با انتفاضه‌های قبلی کمتر است، زیرا در انتفاضه کنونی کمتر از ۳۰۰ شخص در عملیات‌های مقاومتی شرکت دارند و به هیچ‌وجه سخن از هزاران و یا ده‌ها هزار نفر نیست اما با این حال نباید عملیات‌های مقاومتی فلسطینیان و چالش‌های پیش‌روی سازمان‌های امنیتی و جامعه صهیونیستی در نتیجه این عملیات‌ها را

۱. «مجاهدانی با دست‌های خالی» خبرگزاری تسنیم، منتشرشده در تاریخ ۴ مهر ۹۵، قابل‌بازبینی در پیوند زیر:

بی‌اهمیت دانست.»^۲

هم‌چنین روزنامه صهیونیستی «یدیعونت آحارونت» در گزارشی که به اهمیت انتفاضه پرداخت، نوشته است که طبق نظرسنجی موسسه‌ی اسمیت، پس از گذشت شش ماه از انتفاضه، ۵۱ درصد از صهیونیست‌ها انتفاضه سوم را بدتر از انتفاضه دوم می‌دانند و این نشان دهنده اهمیت تحولات هم‌سطح دانستن آن با انتفاضه‌های پیشین است.^۳

انتفاضه سوم، یک اتفاق غیرقابل پیش‌بینی نبود و پس از جنگ ۵۱ روزه، جرقه‌های آن دیده می‌شد که هشدار بسیاری از کارشناسان صهیونیستی را مبنی بر آغاز قریب الوقوع انتفاضه‌ای جدید به دنبال داشت. پس از جنگ ۵۱ روزه، عاموس هرئیل تحلیلگر صهیونیستی در روزنامه هآرتص نوشت: «به نظر می‌رسد راه فراری از انتفاضه‌ای که از تابستان (۲۰۱۴) در قدس آغاز شده است، وجود ندارد. از زمان پایان جنگ ۵۱ روزه غزه، آرامش، همه‌ی مناطق را فراگرفته است اما خشونت تا این لحظه در قدس ادامه دارد.» هم‌چنین نداو شرغای تحلیلگر روزنامه «اسرائیل امروز» در مطلبی تحت عنوان «چشم‌ها باید باز شود: انتفاضه در راه است»^۴.

انتفاضه سوم به این دلیل به انتفاضه قدس مشهور شد که جرقه این تحولات پس از ورود وزیر صهیونیستی به مسجد الاقصی و مطرح شدن تقسیم‌زمانی-مکانی این مکان با ارزش برای مسلمانان رقم خورد. طرحی که از سوی صهیونیست‌ها تدوین شده است بسیار به طرح تقسیم مسجد ابراهیمی شبیه است.^۵

اندیشکده راهبردی تبیین

۲. «کارنامه عملکرد شش‌ماهه اسرائیل در مه‌ار انتفاضه سیاه است» خبرگزاری قدس، منتشرشده در تاریخ ۱۸ فروردین ۹۵، قابل‌بازیابی در پیوند زیر:

<http://www.qodsna.com/NewsPage.aspx?newsid=61909>

۳. «جامعه صهیونیستی انتفاضه کنونی را از انتفاضه دوم خطرناک‌تر می‌داند» خبرگزاری قدس، منتشرشده در تاریخ ۱۵ فروردین ۹۵، قابل‌بازیابی در پیوند زیر:

<http://www.qodsna.com/NewsPage.aspx?newsid=61809>

۴. «آغاز انتفاضه در قدس جدی است/ هشدار وزیر اسبق جنگ و تحلیل‌گر تل‌آویو» خبرگزاری فارس، منتشرشده در تاریخ ۱ آبان ۹۳، قابل‌بازیابی در پیوند زیر:

<http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=13930801000714>

۵. برای مطالعه بیشتر ر.ک: دکتر حسین آجرلو. «نگاهی به اقدامات مشکوک اخیر صهیونیست‌ها در مسجد الاقصی». اندیشکده راهبردی تبیین: مهر ۹۴.

۱. روند یک ساله انتفاضه

۱-۱. مرحله نخست: عملیات شهادت طلبانه با سلاح سرد

انتفاضه طی یک سال گذشته رامی توان در سه مرحله ساده سازی نمود. مرحله نخست آن طی سه ماه اول است که ضمن پویایی آن شاهد انجام عملیات های شهادت طلبانه با چاقو و سلاح های سرد بودیم. استفاده از سلاح های سرد موجب شد برخی رسانه های عربی در ابتدا از این تحولات «انتفاضه السکین» به معنی انتفاضه چاقویاد کنند. در سه ماهه نخست ما شاهد شهادت ۱۵۰ فلسطینی و هلاکت ۲۷ صهیونیست بودیم. ارقامی که به خوبی نشان دهنده پویایی این تحولات است.

۲-۱. مرحله دوم: رکود و کنترل انتفاضه

مرحله دوم رامی توان از پایان مرحله نخست تا ماه هفتم انتفاضه در نظر گرفت. در مرحله دوم کاهش عملیات های شهادت طلبانه با سلاح سرد و جایگزین شدن عملیات با خودرو و زیرگیری در عملیات هاست. مهم ترین مولفه مرحله دوم رامی توان افزایش همکاری های امنیتی میان نیروهای امنیتی تشکیلات خودگردان و رژیم صهیونیستی دانست. اتفاقی که موجب کنترل بسیاری از عملیات های شهادت طلبانه گردید و انتفاضه در یک رکود نسبی قرار گرفت. به گونه ای که تنها یک صهیونیست طی مرحله دوم به هلاکت رسید اما موج دستگیری ها به طور فزاینده ای افزایش یافت. «رونی نوما» فرمانده منطقه مرکزی ارتش رژیم صهیونیستی، در سخنانی در ششمین ماه انتفاضه اعلام نمود: «سرویس های امنیتی تشکیلات خودگردان در ماه های گذشته (اولیه انتفاضه) از وقوع ۱۵ درصد از عملیات فلسطینی ها جلوگیری می کردند اما اخیراً توانسته اند ۴۰ درصد عملیات ها را مانع شوند» هم چنین پایگاه فرانسوی «Intelligence Online» در همان زمان در گزارشی ضمن اعلام تشدید همکاری تشکیلات خودگردان و رژیم صهیونیستی اعلام نمود که نیروهای امنیتی محمود عباس طی هفته های اخیر از وقوع ۸۵ عملیات استشهادی علیه صهیونیست ها جلوگیری نموده اند.^۶

۶. «تشکیلات خودگردان مانع وقوع ۴۰ درصد از عملیات های شهادت طلبانه» خبرگزاری قدس، منتشر شده در تاریخ ۲۰ فروردین ۹۵، قابل بازیابی در پیوند زیر:

۳-۱. مرحله سوم: اوج گیری و مسلحانه شدن مبارزات

پس از رکود نسبی انتفاضه، انجام عملیات شهادت طلبانه مسلحانه از سوی سه جوان فلسطینی در تل آویو در بهمن ماه ۹۴ جرقه مسلحانه شدن انتفاضه زده شد. در این عملیات یک پلیس صهیونیست کشته شد. روزنامه «جرزالم پست» پس از این عملیات در گزارشی به نقل از سخنگوی پلیس رژیم صهیونیستی نوشت: «اسلحه‌ای که «هادار کوهن» (پلیس صهیونیست) را کشت، از طریق تونل‌های زیرزمینی و یا از ایستگاه بازرسی به طور مخفیانه به دست فلسطینیان نرسیده بود. این اسلحه‌ای دست‌ساز بود که احتمالاً در زیرزمین و یا آشپزخانه‌ای در کرانه باختری ساخته شده بود. ما در مورد تسلیحات با درجه نظامی صحبت نمی‌کنیم. این‌ها تسلیحاتی بوده‌اند که به صورت دست‌ساز ساخته شده‌اند. با این حال این سلاح‌ها در حال رسیدن به سطوح تسلیحات نظامی هستند. این تسلیحات همانند مسلسل‌های AK۴۷ یا M۱۶-شلیک می‌کنند.»^۷

انتفاضه طی یکسال گذشته پیامدهایی با خود به همراه داشته است. خروج حماس و جهاد اسلامی از انزوا، افزایش نارضایتی از محمود عباس و تعلیق انتخابات شهرداری‌ها اعتصاب اسرا و پیروزی اراده‌های آنان بر صهیونیست‌ها و ظهور نسل پسا اسلو در میان جوانان فلسطینی از مهم‌ترین تبعات انتفاضه بر روی فلسطینی‌هاست

شاید بتوان انفجار اتوبوسی در قدس اشغالی در ابتدای اردیبهشت ماه ۹۵ را آغاز مرحله سوم نامید. پس از این اتفاق بسیاری از صهیونیست‌ها از خطر مسلحانه شدن انتفاضه خبر دادند.

اوج‌گیری انتفاضه و اضافه شدن رویکرد مسلحانه موجب شد باری دیگر عملیات‌ها افزایش یابد و شاهد به شهادت رسیدن حدود ۶۰ فلسطینی دیگر از اردیبهشت ماه تا سال روز انتفاضه در هفته نخست مهرماه باشیم.

۷. «تسلیحات دست‌ساز برگ برنده مبارزان فلسطین» خبرگزاری قدس، منتشرشده در تاریخ ۲۷ بهمن ۹۴، قابل بازیابی در پیوند زیر:

تعداد شهدای انتفاضه تاکنون به ۲۵۰ تن رسیده است. انتفاضه با نزدیک شدن به سالگرد خود بار دیگر اوج گرفت و ما شاهد شهادت ۴ فلسطینی و زخمی شدن ۱۲ صهیونیست در هفته پیش بودیم.

۲. انتفاضه و پیامدها

۱-۲. فلسطین

خروج حماس و جهاد اسلامی از انزوا: این انتفاضه فرصتی برای گروه‌های مقاومت غزه ایجاد نمود تا ضمن خروج از انزوا، به حمایت از این تحولات بپردازند. این دو گروه برخی عملیات‌های انتفاضه را رسماً بر عهده گرفتند تا خروج از انزوا را عمومی نمایند. شاید بتوان مهم‌ترین عملیاتی که حماس آن را بر عهده گرفت، انفجار اتوبوس در قدس اشغالی دانست. هم‌چنین جهاد اسلامی نخستین عملیات شهادت طلبانه که از سوی مهند حلبی اجرا شد را بر عهده گرفته بود.

افزایش ناراضی‌ت‌ها از محمود عباس و تعلیق انتخابات شهرداری‌ها: یکی دیگر از پیامدهای انتفاضه را می‌توان کاهش مشروعیت و محبوبیت محمود عباس دانست. دستگیری‌های فراوان نیروهای فلسطینی از سوی پلیس تشکیلات و اظهارات علنی محمود عباس علیه اقدامات شهادت طلبانه دو عامل مهم است که موجب شده است محمود عباس دچار کاهش محبوبیت و مشروعیت طی یک سال گذشته شود. نمونه عینی کاهش محبوبیت وی، لغو انتخابات شهرداری‌ها از سوی تشکیلات خودگردان بود. محمود عباس و حامیان وی به این نتیجه رسیدند که اگر انتخابات در روز اعلام شده یعنی ۲۰ مهر برگزار شود، رأی حامیان حماس و مقاومت بیش از آرای لیست تشکیلات خودگردان خواهد بود.

اعتصاب اسرا و پیروزی اراده‌ها: یکی از موضوعاتی که در یک سال گذشته بسیار مورد توجه بود و توأم با انتفاضه، موجب روحیه‌بخشی به مقاومت گشت، اعتصاب غذا از سوی اسرای در بند رژیم و تسلیم شدن رژیم صهیونیستی در مقابل آنان بود.

مشهورترین آنان در این موضوع محمد القیق بود که پس از ۹۴ روز اعتصاب رژیم صهیونیستی مجبور به آزادی وی شد.

ظهور نسل پسا اسلو: یکی از ویژگی‌های بارز این انتفاضه پایین بودن متوسط سن مجریان عملیات و دستگیری‌هاست. به طور مثال تنها از ابتدای سال ۲۰۱۶ تاکنون رژیم صهیونیستی حدود ۱۰۰۰ کودک زیر سن قانونی (۱۸ سال) را دستگیر نموده است. این رقم در مقایسه با سال گذشته بیش از ۸۰ درصد افزایش داشته است.^۸ این امر نشان دهنده حضور پررنگ جوانان و نوجوانان در انتفاضه است.

جوانانی که به فلسطینیان پس از اسلو مشهور شده‌اند. جوانانی که پس از سازش اسلو در سال ۱۹۹۳ به دنیا آمده‌اند و امروزه نتایج اسلو را خفت بار و شکست کامل می‌دانند. ظهور چنین نسلی در کرانه باختری موجب شده است بسیاری سازش اسلو را از هم پاشیده شده بنامند و این درحالی است که مشروعیت تشکیلات خودگردان و مذاکرات، مستقیماً به اسلو وابسته است

۲-۲. رژیم صهیونیستی

اختلاف در شیوه کنترل انتفاضه و مقاومت غزه: یکی از پیامدهای انتفاضه، عیان‌تر شدن اختلاف در شیوه مبارزه با فلسطینیان میان سران صهیونیستی بود. در ابتدای انتفاضه موشه یعلون وزیر وقت جنگ و نتانیا هو بر این باور بودند که راه حل کنترل انتفاضه، افزایش همکاری امنیتی با نیروهای تشکیلات و درگیری سخت با نیروهای انتفاضه با مسلح کردن تشکیلات و پلیس فلسطینی است. این روش بارها مورد انتقاد دیگر سیاسیون و نظامیان رژیم صهیونیستی قرار گرفت و آن‌را ناکارآمد می‌دانستند.

۸. «۱۰۰۰ کودک فلسطینی اسیر دست صهیونیست‌ها» خبرگزاری ایسنا، منتشر شده در تاریخ ۴ مهر ۹۵، قابل بازیابی در پیوند زیر:

با گذشت یک سال از انتفاضه قدس انتقادات به نتانیاهو به اوج خود رسیده است. پس از خروج لیبرمن از کابینه و اظهارات آتشین وی علیه نتانیاهو بالاخص در موضوع امنیت، سناریو فروپاشی کابینه را بیش از پیش مطرح نموده است

با تغییر وزیر جنگ و به قدرت رسیدن لیبرمن و پیوستن حزب افراطی وی به کابینه، روش برخورد سخت در مقابل انتفاضه تشدید شد. برگزاری همایش‌ها و ورزش‌های نظامی در نزدیکی غزه و حتی مرزهای لبنان و حملات جنگنده‌های تل‌آویو به مناطقی از غزه طی دو ماه اخیر موجب شده است بسیاری دولت کنونی نتانیاهو را به اتخاذ رویکرد نظامی و جنگ برای کنترل امنیت متهم نمایند.

ناکارآمدی دولت نتانیاهو و افزایش رقیبان وی: با گذشت یک سال از انتفاضه انتقادات به نتانیاهو به اوج خود رسیده است. پس از خروج یعلون از کابینه و اظهارات آتشین وی علیه نتانیاهو بالاخص در موضوع امنیت، سناریو فروپاشی کابینه بیش از پیش مطرح شده است. به نظر می‌رسد نتانیاهو حتی اگر بتواند دولت کنونی را تا پایان مهلت قانونی خویش حفظ نماید، چالش‌ها و مخالفان جدی‌ای پیش روی خود خواهد داشت.^۹ اکنون جدی‌ترین رقیبان نتانیاهو، راست‌گرایان جدا شده از کابینه وی یا حزب لیکود هستند. افرادی چون موشه یعلون، لیبرمن، لاپیدو و کحلون از این دسته رقیبان اند که با یک ائتلاف، توانایی در دسرسازی برای نتانیاهو را دارند. کحلون رهبر حزب «همه ما» با داشتن ده صندلی از کنست به عنوان بزرگ‌ترین حزب حاضر در ائتلاف پس از لیکود، بیشترین قدرت عمل را برای ساقط کردن کابینه نتانیاهو و برگزاری انتخابات زودهنگام کنست در اختیار دارد.

۹. برای مطالعه بیشتر ر. ک: محمد محسن فیاضی «۹ رقیب احتمالی نتانیاهو» اندیشکده راهبردی تبیین، منتشر شده در تاریخ ۲۸ شهریور ۹۵

نتیجه‌گیری

انتفاضه سوم در حالی به اولین سالگرد خود رسید که سه دوره برای آن می‌توان متصور شد. مرحله نخست آن طی سه ماه اول است که ضمن پویایی آن شاهد انجام عملیات‌های شهادت طلبانه با چاقو و سلاح‌های سرد بودیم. در این مرحله ۱۵۰ فلسطینی شهید و ۳۳ صهیونیست کشته شدند. مرحله دوم را می‌توان از پایان مرحله نخست تا ماه هفتم انتفاضه در نظر گرفت. در مرحله دوم کاهش عملیات‌های شهادت طلبانه با سلاح سرد و جایگزین شدن عملیات با خودرو و زیرگیری در عملیات‌ها را شاهدیم. مهم‌ترین مولفه مرحله دوم را می‌توان افزایش همکاری‌های امنیتی میان نیروهای امنیتی تشکیلات خودگردان و رژیم صهیونیستی دانست. شاید بتوان انفجار اتوبوسی در قدس اشغالی در ابتدای اردیبهشت ماه ۹۵ را آغاز مرحله سوم نامید. پس از این اتفاق بسیاری از صهیونیست‌ها از خطر مسلحانه شدن انتفاضه خبر دادند. از آغاز مرحله سوم تا کنون نزدیک به ۶۰ فلسطینی به شهادت رسیده‌اند.

انتفاضه طی یکسال گذشته پیامدهایی با خود به همراه داشته است. خروج حماس و جهاد اسلامی از انزوا، افزایش نارضایتی از محمود عباس و تعلیق انتخابات شهرداری‌ها، اعتصاب اسرا و پیروزی اراده‌های آنان بر صهیونیست‌ها و ظهور نسل پسا اسلو در میان جوانان فلسطینی از مهم‌ترین تبعات انتفاضه بر روی فلسطینی‌هاست.

یکی دیگر از مواردی که ماده ۳۰ لایحه برنامه ششم توسعه بدون توجه به آن پیشنهاد شده است، تفاوت اصولی وظایفی است که نیروهای مسلح و وزارت امور خارجه بر عهده دارند. در حالی که ماهیت مأموریت‌های خارجی نیروهای مسلح از جنس دفاعی- امنیتی و اعتقادی- انقلابی است، وزارت امور خارجه عمدتاً وظایف سیاسی- دیپلماتیک را بر عهده دارد.

اوج گیری انتفاضه و اضافه شدن رویکرد مسلحانه موجب شد باری دیگر عملیات ها افزایش یابد و شاهد به شهادت رسیدن حدود ۶۰ فلسطینی دیگر از اردیبهشت ماه تا سال روز انتفاضه در هفته نخست مهرماه باشیم.

www.Tabyincenter.ir

نشانی پایگاه اینترنتی:

۰۲۱-۲۶۱۵۳۲۳۹

شماره تماس جهت اعزام سخنران:

@Tabyincenter

شبکه (کانال) اندیشکده راهبردی تبیین در تلگرام: